

וכתיב גבי תנופה דשלמים "ידיו [של הבעלים של השלמים] (21) תביאינה את אשי ה'" [ויקרא ז'].

ולומדים מזה, מה כאן בביכורים, מדובר בידיו של כהן דכתיב "ולקח הכהן" (22), אף לחלף, בשלמים צריך שיהיה בידיו של הכהן.

וכן לומדים משלמים לביכורים, מה לחלף בשלמים מדובר בידיו של בעלים, אף כאן בביכורים צריך שיהיה בידי הבעלים.

הא כיצד מניפים שניהם?

מניח כהן ידיו תחת ידי בעלים, שהבעלים אוחזים בשפת הטנא, והכהן מניח ידיו תחת שוליו, ומניף. (23)

אמר רבא בר אדא אמר רבי יצחק: בכורים

מאימתי חלה עליהם קדושת ביכורים, יט-א [מ]שחייבין עליהן, זר האוכלן, מיתה בידי

והיות ולרבי יהודה, אין לענין הנחה אלא פסוק אחד, ולא שנה עליו הכתוב, היא אינה מעכבת. (19)

ומאן תנא דפליג עליה דרבי יהודה, וסובר שהנחה מעכבת?

רבי אליעזר בן יעקב היא, שלומד תנופה מפסוק אחר.

דתניא: כתוב בתורה "ולקח הכהן הטנא מידך", לימד על הבכורים שטעונין תנופה, דברי רבי אליעזר בן יעקב.

והוינן בה: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב? כיצד למד ממשמעות הפסוק הזה שמדבר על תנופה?

ומבארין: אתיא גזירה שוה "יד יד" מתנופת חזה ושוק ואימורין (20) דשלמים.

כתיב הכא "ולקח הכהן הטנא מידך".

20. רש"י סוטה יט א.

21. רש"י סוכה מז ב.

22. רש"י שם.

23. כך פירש רש"י בסוכה (מז ב ד"ה תחת ידי).

וכן כתבו התוספות במנחות (סא, ב ד"ה כהן), שהקשו, שיד הבעלים חוצצת בין הכלי ובין יד הכהן. ותירצו שהבעלים אוחזים בשפת הכלי והכהן בשוליו מלמטה.

אבל כתבו שם בשם רש"י, שלא איכפת לנו אם יש בתנופת הכהן חציצה, שעיקר התנופה

19. האתוון דאורייתא (כלל י"ב) מדקדק מכאן, שהבבלי סובר שגם לרבי יהודה ביכורים הם כקדשים, ולפיכך צריך שישנה עליו הכתוב לעכב, שהרי בחולין לא צריך שנה עליו הכתוב לעכב. והטעם שביכורים הם כקדשים, משום שצריך הבאה והנחה בעזרה, וגם תנופה, לרבי אליעזר בן יעקב ולרבי יהודה.

אבל בירושלמי מבואר שלרבי יהודה בכורים אינם כקדשים, שאמר שם רבי יוחנן שמופלא הסמוך לאיש אין תרומתו תרומה, אבל הקדשו הקדש. ואמרו שם, מהו שיביא בכורים, האם סובר כרבי יהודה שאמר הוקשו לקדשי הגבול ואינו מביא, או שסובר כרבנן שאמרו שהוקשו לקדשי מקדש ומביא. אם כן מבואר להדיא שלרבי יהודה בכורים אינם כקדשים.

שמים?

משיראו פני הבית. משיכנסו לעזרה של בית המקדש. (1)

והוינן בה: כמאן כמו איזה תנא, סובר רבי יצחק? (2)

כי האי תנא —

דתנאי: רבי אליעזר אומר: בכורים שמקצתן בחוץ לחומת העזרה, ומקצתן בפנים העזרה, כך הוא דינם:

הפירות שבחוץ, הרי חן כחולין לכל דבריהם. (3)

ואילו הפירות שבפנים, הרי חן כהקדש לכל דבריהם. (4)

ומבואר בדברי רבי אליעזר, שביכורים שלא נכנסו לתוך העזרה, לא חלה עליהם קדושת ביכורים. וכדבריו סובר רבי יצחק, שחיוב מיתה בזר האוכל ביכורים, תלוי בראיית פני הבית.

אמר רב ששת: בכורים, הנחה לפני ה' מעכבת בהן. אם לא נעשתה מצות ההנחה

היא בבעלים.

ובריטב"א בסוגייתנו תירץ בשם תוספות, שיד הבעלים אינם נחשבים לחציצה, לפי שהכתוב החשיב את יד שניהם כיד אחד, ומסיק הריטב"א שבירושלמי לא משמע כן.

1. כן כתב הר"ש (ביכורים פ"ב מ"א ד"ה חייבין עליו), וכן נראה פשוט דברי התוספות לעיל (יח ב ד"ה בכורים). ובחזו"א כאן כתב שגם רש"י מפרש כן, וכמו שפירש לעיל (יח ב) ש"משיראו פני הבית", הכוונה משיכנסו לעזרה.

אבל הרמב"ם (בפ"ג מבכורים ה"א וה"ג) כתב שהחיוב הוא משנכנסו לחומת ירושלים, ומבאר הכסף משנה שלפי דבריו הפירוש משיראו פני הבית, היינו משיראו פני הבתים שבירושלים, אבל החזו"א כאן כתב שגם לשיטת הרמב"ם אפשר לפרש שפני הבית היינו בית המקדש, ומשיראו פני הבית הכוונה שלא תהא החומה חוצצת בין הביכורים לבית המקדש.

2. החזון איש מבאר שאין מי שחולק על התנא שמביאה הגמרא כדבריו, אלא שבא לומר מי הוא התנא ששנה כך, ואינו מביא ממנו ראיה

אלא שאין איסור זרות וחוץ לחומה לפני שראה פני הבית. אך לא מוכח שדי בראיית פני הבית, כי אפשר לבאר שמקצתן בפנים, היינו שהניחם דוקא.

3. כתב החזון איש, דהיינו, שעדיין לא הותר לכהן לאוכלם, וזר אינו חייב מיתה. אך ודאי יש בהם לאו של "לא תוכל לאכול". אך בחינך כתב במפורש [מצוה תמט] שאין בביכורים לאו עד שיראה פני הבית. וכתב החזון איש שאף לשיטתו דינם של הבכורים הוא כדין מעשר שני, שכתבו התוס' [בעמוד ב] שאין לאו חוץ לחומה, אך יש איסור עשה. וכן משמע בתוספתא ביכורים פרק א, שנחלקו רבי שמעון בן יהודה ורבנן אם יש איסור באכילת ביכורים במחובר, על אף שלא יתכן במחובר שיכנסו בפנים לעזרה. ובמרכבת המשנה כתב, שרבנן בתוספתא סברו שקדושת ביכורים חלה בקריאת שם.

4. הריטב"א דן אם מדובר שכל הפירות היו בסל אחד, וחלוק דין הפירות שבפנים מדין הפירות שבחוץ, מפני שהברייתא סוברת כמאן דאמר אגד כלי לאו שמיה אגד, או שמדובר שחלוקים הפירות בשני סלים, האחד בפנים

שני בזמן הזה בירושלים, ויאכלנו שם ללא פדייה?!

ודין הוא, שיש לנו ללמוד מבכור בהמה שאי אפשר להעלותו ולאכלו בירושלים:

שהרי בכור טעון הבאת מקום [צריך להביאו לירושלים, למקדש], וגם מעשר שני טעון הבאת מקום.

ויש לנו ללמוד מעשר שני מבכור:

מה בכור, אינו נאכל אלא בפני הבית [בזמן שבית המקדש קיים].

אף מעשר, אינו נאכל בלא פדיון אלא בפני הבית.

שמה תפרוך: מה לבכור, שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח, וכיון שיש בכור חומרא שאין במעשר שני, אי אפשר ללמוד ממנו למעשר שני.

תשובתך: בכורים יוכיחו, שאינם טעונים מתן דמים ואימורים למזבח, ובכל זאת אינם נאכלים לכהנים אלא בזמן שבית המקדש קיים! (6)

לפני המזבח, מעכב אי קיום המצוה של ההנחה את היתר האכילה.

אך קרייה של פרשת ביכורים, אין מעכבת בהן.

והוינן בה: כמאן כמו איזה תנא, סובר רב ששת? (5)

כי האי תנא —

דתניא: רבי יוסי אומר: שלשה דברים שמעתי, משום [מפי] שלשה זקנים, וזו אחת מהן:

הברייתא שלפנינו סוברת שקדושת הארץ לא בטלה לאחר חורבן הבית, וכל המצוות התלויות בארץ עדיין קיימים. ולפיה, חיוב הפרשת מעשר שני עדיין קיים גם לאחר חורבן הבית, ומקום אכילתו הוא בירושלים.

ורבי ישמעאל בברייתא שלפנינו דן, האם יכול להביא בזמן הזה פירות מעשר שני לירושלים בלא לחללם על מטבע, ולאוכלם שם, או לא.

רבי ישמעאל אומר: יכול יעלה אדם מעשר

הגמרא למצוא תנא שסובר כן, והרי כבר נאמר לעיל בשם רבי יוחנן, שרבנן חולקים על רבי עקיבא סתימאה, וסוברים שקריאה אינה מעכבת, והנחה מעכבת.

ומתוך, ששאלת הגמרא "כמאן", היא דברי רב ששת, שאינו סובר כרבי יוחנן, שאומר שרבנן חולקים על רבי עקיבא.

6. הביכורים אינם נוהגים מן התורה אלא בארץ, ומדברי סופרים אף בסוריא וארצות סיחון ועוג, אבל לא בשאר הסביבות, ואין נוהגין אלא בפני הבית ולא בזמן הזה כלל. מאירי.

והשני בחוץ ונחשב שרק מקצתן בפנים כי הופרשו ביחד. וכתב החזונו איש שלפי הצד הראשון צריך לומר שלא מדובר בפירות ארוכים כי אם חלק מהפרי נשאר בחוץ יפטר משום שאגוד לחוץ וכאילו לא נכנס כלל. ובדרך אמונה (פ"ב ממע"ש ה"ז) הקשה על פירוש זה ממה שאמרו להלן בעמוד ב' שהוא בחוץ ומשאו בפנים פשיטא שקלטהו מחיצות, ואם דין המעשר תלוי באגד, הרי נחלקו אביי ורבא לענין שבת אם באגד יד נחשב שהחפץ בחוץ.

5. עיין בחזונו איש, ששואל מדוע צריכה

והראיה שרבי ישמעאל סובר כן:

ואם איתא שסובר רבי ישמעאל שקריאה מעכבת בביכורים, מדוע הוא פרך את הלימוד של מעשר שני מביכורים רק משום הטענה שבביכורים יש הנחה, ואילו במעשר שני אין הנחה.

והרי היה לו לפרוך על הלימוד של מעשר שני מביכורים, שיש בביכורים שני ענינים שאין במעשר שני, שמלבד החומרא שיש בהם מצות הנחה, יש בהם גם חומרא של מצות קריאה.

וכך היה רבי ישמעאל צריך לומר:

מה לבכורים, שכן טעונין גם קרייה וגם הנחה, תאמר במעשר שני, שאין בו לא קריאה ולא הנחה!

אמר רב אשי, לדחות הראיה של רב ששת מדברי רבי ישמעאל שהוא סובר שקריאה בבכורים אינה מעכבת:

כי גם אם סובר רבי ישמעאל שקריאה ביכורים אינה מעכבת את מצות ההבאה, אלא היא רק מצוה בעלמא, עדיין קשה, מדוע לא פרך מקריאת ביכורים?

ושמא תחזור ותפרוך: גם מביכורים לא ניתן ללמוד, כי **מה לבכורים, שכן טעונים הנחה** לפני המזבח, וכל עוד לא הונחו לפני המזבח אין היתר לאוכלם, ולכן לא ניתן לאכלם בזמן שאין בית המקדש קיים. מה שאין כן מעשר שני, שאינו טעון הנחה לפני המזבח.

תשובתך: אמנם אי אפשר ללמוד זאת בלימוד של "מה מצינו", אך עדיין יש ללמוד זאת בהיקש, שאין פורכים עליו מקולא וחומרא —

תלמוד לומר, "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם: מעשר⁽⁷⁾ דגנך, תירשך ויצהרך. ובכורות בקרך וצאנך".

[דברים יד כג]

מקיש הכתוב הזה **מעשר לבכור**:⁽⁸⁾

מה בכור, אינו נאכל אלא לפני הבית.⁽⁹⁾

אף מעשר שני, אינו נאכל אלא לפני הבית⁽¹⁰⁾. [ולקמן תבאר הגמרא מדוע יותר פשוט בכור שאינו נאכל אלא בפני הבית, עד שלומדים ממנו למעשר שני].

ומוכח מדברי רבי ישמעאל, שהוא סובר שקריאת פרשת ביכורים אינה מעכבת. וכדבריו סובר רב ששת.

9. ומה הוא עושה בו, מניחו עד שיפול בו מום ויאכלנו.

10. ואם כן כיצד הוא עושה, פודהו במקומו ואוכלו, ואף את דמי הפדיון אינו אוכל בירושלים אלא שורפן, ואם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה, עושה כן בזמן הזה אפילו

7. זה מעשר שני שכבר למדנו ליתן מעשר ראשון ללוים שנאמר "כי תקחו מאת בני ישראל וגו'" ונתן להם רשות לאכלו בכל מקום שנאמר "ואכלתם אותו בכל מקום" על כרחך זה מעשר אחר הוא. רש"י עה"ת.

8. הגמרא לקמן תבאר מדוע צריך את ההיקש ואי אפשר ללמוד במה הצד מבכור וביכורים.

והרי נהי דעיכובא ליכא בקריאת הביכורים, אבל מצוה, מי ליכא?!

ואם כן קשה, גם אם סובר שזה רק מצוה ולא לעיכובא, לימא מצוה לקרוא בביכורים, וליפרוך מחמת זה את הלימוד מביכורים למעשר שני.

אלא, אמר רב אשי: הטעם שלא פרך רבי ישמעאל את הלימוד מביכורים מזה שהם טעונים קריאה, אינו משום שסובר רבי ישמעאל שקריאה אינה מעכבת בביכורים, אלא טעמו הוא —

כיון דאיכא "בכורי הגר", דבעי למימר

[שצריך לומר] כל מי שמביא ביכורים בשעת הקריאה "אשר נשבע [ה'] לאבותינו" [דברים כו]. והרי גר לא מצי אמר [אינו יכול לומר] כן, ואינו קורא את פרשת ביכורים.⁽¹¹⁾ והיות שלא פסיקא ליה [אין הקריאה מצוה הקבועה בכל מביאי הביכורים], לכן לא שייך לפרוך את הלימוד מביכורים בכך שיש בכס קריאה, לפי שעדיין ניתן ללמוד מביכורים של גר, שאין בהם מצות קריאה.

ומקשינן על רבי ישמעאל:

מדוע הוא קיבל את הדחייה של הלימוד מביכורים, והוצרך ללמוד מעשר שני

תפלה, שאינו אומר כמו ששינוי לרבנן במשנה בביכורים שכשהוא מתפלל בצבור אומר "אלקי אבותיכם" וכשמתפלל בינו לבין עצמו אומר "אלקי אבות ישראל". אלא המנהג שלעולם הוא מתפלל "אלקי אבותינו" כישראל גמור. ודוחק הריטב"א להעמיד את הבבלי שאינו חולק על הירושלמי, וסוגייתנו דיברה רק לפי שיטת רבי מאיר ורבנן שחולקים על רבי יהודה. כדי לקיים את המנהג הפשוט בישראל בתפלת הגרים, וכן בענין ברכת המזון שנהגו לומר "שהנחלת את אבותינו".

ומקשה הריטב"א, כיצד יכולים הגרים לומר אבותינו גם על יצחק ויעקב אבינו שלא נקראו אב המון גוים, וכן כיצד קורא הגר בפרשת ביכורים "ארמי אובד אבי" על יעקב אבינו.,

ומתרץ שקים לן שדין אחד לכל האבות, שהוקשו בכמה מקומות, וגם יצחק ויעקב אבינו נעשו אב לגרים כמו אברהם אבינו עליו השלום. ועיין בבבא בתרא (פא א) תוד"ה למעוטי, שרבינו תם לא היה מניח לגרים לברך ברכת המזון, וסובר שהירושלמי משבשטא, אבל ר"י פסק כרבי יהודה בירושלמי שגרים יכולים לומר

לכתחלה, ומאבד את הפרוטה, ואפילו אם הפריש את המעשר שני בירושלים אינו אוכלו שם, וכן אינו פורדהו שם. וכל מעשר שני שנכנס לירושלים בזמן הזה מניחין אותו שם עד שירקב, וכן אם הוציאו משם. ולכן אין מפרישין בזמן הזה מעשר שני בירושלים, אלא מוציאיין את הפירות בטבלן מחוץ לעיר, ומפריש ופודה, ודברים אלו אינם אלא בארץ ישראל, שאף בזמן הבית אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא בארץ, ומדברי סופרים יש חיוב בסביבות הארץ כגון בכל ומצרים ועמון ומואב. מאירי.

11. כתב הריטב"א: בסוגייתנו משמע שכך ההלכה, וכך היא שנויה במשניות ביכורים, שגר מביא ואינו קורא משום שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו". אבל בירושלמי הביאו בשם רבי יהודה שגר עצמו מביא וקורא, והטעם, משום שכתוב בפסוק "כי אב המון גוים נתתיך" שלשעבר היית אב לארם ועתה אב לכל העולם, ופסקו שם הלכה כרבי יהודה. וכן דעת התוספות והרמב"ן שהלכה כרבי יהודה שביירושלמי. וכן המנהג פשוט בישראל לענין

מביכורים בהיקש?

וליהדרר דינא [יחזור הדין של מה מצינו], שנלמד עתה מבכור, אחרי שיש פירכא על הלימוד מביכורים, ובכור יוכיח, שאינו טעון הנחה לפני המזבח ואף על פי כן אינו נאכל אלא בזמן הבית.

ותיתי מעשר שני במה הצד, (12) מלימוד מן הצד השווה מבכור ומביכורים, ששניהם טעונים הבאה לירושלים, ואינם נוהגים אלא בזמן הבית.

ומתריצין: אי אפשר ללמוד למעשר שני מהצד השווה בבכור ובכורים, משום דאיכא למיפרך:

מה להצד השווה שבהן, שכן יש בהן צד מזבח!

הבכור לענין מתן דמים, והבכורים לענין הנחה, ולכן הם אינם נאכלים אלא בזמן הבית.

תאמר במעשר שני, שאינו טעון שום דבר אצל המזבח. ומנין שאינו נאכל אלא בזמן הבית?

ולכן הוצרך רבי ישמעאל ללמוד בהיקש, שאין עליו פירכא של קולא וחומרא, את הדין שמעשר שני אינו נאכל בירושלים אלא בזמן הבית.

ומקשינן: ומאי קסבר רבי ישמעאל? מדוע היה פשוט לו שבכור אינו נאכל אלא בזמן הבית, יותר ממעשר שני?

אי קסבר קדושה ראשונה (13) של בית המקדש וירושלים קדושה לשעתה, בזמן שהיה בית המקדש קיים, וקדושה גם לעתיד לבא אחרי חורבן הבית, וכמו שהוא סובר לגבי קדושת הארץ, שהיא לא בטלה בחורבן הבית. וספקו היה, האם אכילת מעשר שני בירושלים בלא חומה נחשבת כאכילה "לפני ה' אלהיך" או לא, ופשוט את שאלתו בהיקש מבכור, שאינו נאכל בזמן הזה —

אם כן, קשה: מדוע הבכור אינו נאכל עתה?

והרי אפילו בכור נמי יקרב ויאכל, שהרי הסובר שקדושת בית המקדש ממשיכה אחרי החורבן, סובר שמקריבים קרבנות אף על פי שאין בית המקדש קיים!

[ומאי קסבר קדושה ראשונה של בית המקדש קדושה לשעתה, ולא קדושה לעתיד לבא לאחר

"לאבותינו".

וכן פסק הרמב"ם (בכורים פ"ד הל"ג), שהגר מביא וקורא לפי שנאמר לאברהם "אב המון גוים נתתיך", הרי הוא אב לכל העולם שנכנסין תחת כנפי השכינה, ולאברהם היתה השבועה תחלה שירשו את הארץ. וכן כתב החינוך (מצוה תר"ו).

12. כתב הריטב"א: אף על פי שבכל מקום היקש עדיף מן הצד השווה, שהרי אין משיבין על

ההיקש. מכל מקום קושית הגמרא היא, שכיון שפתח תחילה בלימוד של מה מצינו אם כן היה עליו קודם לסיימו, ורק אחר כך אם רוצה ללמוד מהיקש, שילמד גם היקש.

13. כתב הריטב"א שאין הכוונה רק לקדושה של בית ראשון אלא אף לקדושה שניה של עזרא קורא קדושה ראשונה, והגמרא נקטה לישנא קלילא.

בירושלים לאחר שנחרב הבית, היות ומקשינן [שהוקש] בשרו של הבכור לדמו, שנאמר "אך בכור — את דמם תזרוק על המזבח. ובשרם יהיה לך".

והיקש בשר הבכור לדמו מלמד:

מזה דמו צריך זריקה במזבח, אף בשרו במזבח!

והיינו, רק בשעה שהיא ראויה לזריקת הדם, הותר הבשר באכילה, ולא משנהרס המזבח.

ואחרי שלמדנו בהיקש, שבשר בכור אסור באכילה אחרי חורבן הבית, מקיש את מעשר לבכור.

וכן היא המסקנא, שטעם הדבר שבזמן הזה אסור לאכול מעשר שני אפילו בירושלים כיון שאין המזבח קיים.⁽¹⁵⁾

ומקשינן: ובי יתכן לומר, שבשר הבכור, שהוא עצמו אינו מפורש בתורה שאסור לאוכלו כשאין בית המקדש קיים, אלא הוא רק דבר הלמד בהיקש מן דם הבכור, יהא חוזר ומלמד על מעשר שני בהיקש שלא יאכל אלא בפני הבית?!

והרי קיימא לן בזבחים [מט ב] שלענין

חורבן הבית, ובטלה קדושתו.⁽¹⁴⁾ וספיקו של רבי ישמעאל היה האם במעשר שני, הואיל ואין צריך להביאו לבית המקדש, האם נחשבת אכילתו כאכילה "לפני ה'", כשאוכלו בירושלים שלאחר החורבן, או לא.

גם קשה: כי לפי זה, אפילו בכור נמי, תבני!

גם בכור היה לו להסתפק באופן שאינו צריך לבית המקדש, כגון בכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית, ואחר כך חרב הבית, ועדיין בשר הקרבן קיים, האם יכול לאוכלו בירושלים, או לא.

ומתריצין: אמר רבינא: לעולם קסבר רבי ישמעאל שקדושת בית המקדש קדשה לשעתה, ולא קדשה לעתיד לבא לאחר החורבן.

והכא, שפשט מההיקש של בכור למעשר שני שאינו נאכל בירושלים לאחר החורבן, מדובר בככור שאינו צריך לבית המקדש, שהוא דומה בכך למעשר שני שאינו צריך לבית המקדש, וכגון שנזרק דמו של הבכור קודם חורבן הבית, וחרב הבית ועדיין בשרו קיים.

ומה שהיה פשוט לו שהבכור אינו נאכל

הבית לא בטלה.

15. הכסף משנה (בפ"ב ממע"ש ה"א) הביא בשם ספר התרומה שמותר לאכול מעשר שני בזמן הזה אף שאין מזבח, אם הפירות לא הוכשרו לקבל טומאה. ותמה הב"ח (ביו"ד של"א) שהרי כלנו טמאים ולטמא אסור לאכול מעשר שני טהור. ובציון ההלכה ביאר שספר

14. רש"י סובר שקדושת הארץ וקדושת הבית אינן תלויים זה בזה, ואף על פי שרבי ישמעאל סובר שקדושת הארץ לא בטלה, מכל מקום יכול לסבור שקדושת הבית לענין קרבנות, בטילה. וכן מסיק רבינא.

אבל הריטב"א פירש שקדושת הארץ והבית תלויים זה בזה, והסובר שלא בטלה קדושת הארץ לענין מעשרות, סובר גם כן שקדושת

שהרי בכור הוא קדשים, שאינם יכולים להיות דבר המלמד על אחרים בהיקש, כאשר הם עצמם נלמדים בהיקש!

ומתרצינן: בשר הבכור אינו נחשב ל"דבר הלמד מן ההיקש", משום ש**דם ובשר** — **חדא מילתא היא**. ודם עצמו, שאינו נזרק אלא בשעה שקיים הבית, לא נלמד מן ההיקש, אלא נאמר בו במפורש שקימו הוא רק כשיש מזבח.

שנינו במשנה: **קדשי קדשים חוץ לקלעים, קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה:**

ומקשינן: **תנינא**, הרי כבר שנינו **חדא זימנא** [פעם אחת] דין זה שהאוכל מעשר שני חוץ לחומה לוקה, שהרי במשנה בתחילה הפרק אמר התנא: "ואלו הן הלוקין — **מעשר שני והקדש שלא נפדו**".

והרי האיסור לאכול מעשר שני שלא נפדה, הוא רק כשאוכלו חוץ לחומת ירושלים.

וכיון שכבר נשנה הדין של איסור אכילת מעשר שני חוץ לחומה, למה חזר התנא לשנות אותו כאן?

ומתרצינן: **אמר רבי יוסי בר חנינא: סיפא** [משנתנו, שהיא הסיפא של המשנה הקודמת, בתחילת הפרק], **מדברת במעשר שני טהור, וגברא טהור, דקא אכיל** [באדם

לימוד הלכות בקדשים, אי אפשר ללמוד בהיקש מדבר שהוא עצמו אינו מפורש בתורה אלא הוא דבר הלמד מן ההיקש, ממקום אחר.

ומתרצינן: **מעשר דגן** — **חולין הוא!** ובחולין למדים בהיקש אפילו מדבר שהוא עצמו דבר הלמד מן ההיקש⁽¹⁶⁾.

יט-ב ומקשינן: **הניחא למאן דאמר** שהכלל ש"בקדשים אין למדין היקש מדבר הלמד מן ההיקש", **בתר למד אזלינן** [נאמר על הדבר הלמד], והיינו, שקדשים אינם יכולים להילמד בהיקש מדבר שהוא עצמו נלמד מן ההיקש. הרי כאן, כיון שהדבר הלמד [מעשר שני] הוא חולין, ניתן ללמוד אותו בהיקש מדבר שהוא עצמו נלמד בהיקש.

אלא למאן דאמר שהכלל "אין למדין היקש בקדשים מדבר שלמד מן ההיקש", **בתר מלמד אזלינן** [נאמר על הדבר המלמד], שקדשים הנלמדים בהיקש אינם יכולים ללמד על דבר אחר בהיקש —

מאי איכא למימר?

כיצד אפשר ללמוד מעשר שני מהיקש לבכור? והרי הדבר המלמד על מעשר שני הוא בשר בכור, שהוא קדשים, וכיון שבשר בכור עצמו נלמד בהיקש מדם הבכור, הוא אינו יכול ללמד על מעשר שני בהיקש,

התורה כולה למדים למד מן הלמד חוץ מן הקדשים, אבל לרבי ישמעאל שהוא התנא של ברייתא זו אי אפשר לתרץ כן, לפי שהוא סובר בירושלמי (קדושין פ"א ה"ב) שבכל התורה אין למדים למד מן הלמד, ולשיטתו צריך לתרץ כמו שתירצו בגמרא במסקנא, שדם ובשר חדא

התרומה סובר שהאיסור לטמא לאכול הוא מפני שמטמא את הפירות, ומצא לזה סמך במשנה במע"ש (פ"ה מ"ב) עיי"ש.

16. עיין **ביפה עינים** (תמורה כא ב) שכתב, שתירוצ זה אינו אלא לדידן, שאנו סוברים שבכל